

Fenntarthatósághoz kötött hitelek értékelésének dilemmái: amortizált bekerülési érték vagy valós érték – Az IFRS 9 besorolási és értékelési megfontolásai

Veit Adrienn – Böcskei Elvira

ABSZTRAKT: Kutatási témánk a kölcsönszerződések fenntarthatósághoz kapcsolódó jellemzőinek vizsgálata, amely befolyásolja a szerződéses pénzáramlásokat a kamatokon keresztül, attól függően, hogy a hitelfelvevők milyen mértékben teljesítik vagy nem teljesítik a kölcsönszerződésben meghatározott célokat.

Az IFRS 9 előírja, hogy a pénzügyi eszközök amortizált bekerülési értéken történő értékelésekor az eszközt tartalmazó üzleti modell elsődleges célja a pénzügyi eszközök élettartama alatti cash flow-k beszedésére, valamint a szerződéses feltételek figyelembevételére összpontosít. Ennek megfelelően az eszköznek olyan cash pénzáramlásokat kell eredményeznie, amelyek kizárólag a tőke és a fennálló tőkeösszeg után fizetendő kamatok kifizetéséből állnak. Más szavakkal, a szerződés a kölcsönszerződés alapvető formáját képezi.

Az IFRS 9 bevezetésekor a kereskedelmi bankok arra törekedtek, hogy a pénzügyi eszközöket lehetőség szerint amortizált bekerülési értéken értékeljék, mivel ez kiszámíthatóbb és stabilabb megközelítést nyújt a valós értéken történő értékeléshez képest. A Nemzetközi Számviteli Standard Testület jelezte, hogy kész módosítani az IFRS 9 standardot annak érdekében, hogy a fenntarthatósághoz kapcsolódó jellemzőkkel rendelkező kölcsönszerződések esetén biztosítsa a pénzügyi kimutatások megbízható és valós képet. Jelenleg úgy tűnik, hogy az IFRS 9 meglévő szabályozása valós értéken való értékelést eredményezne az amortizált bekerülési érték helyett.

Tanulmányunkban összefoglaljuk a fenntarthatósághoz kapcsolódó jellemzők számviteli szempontú következményeit, és bemutatjuk az IFRS 9 besorolásra vonatkozó követelményeket, azok alkalmazását, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos aktuális dilemmákat.

KULCSSZAVAK: fenntarthatóság, fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelezés, ESG, SPPI teszt

JEL-KÓDOK: M4I, M2o, A12

DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2024_4_4

Bevezetés

Gyorsan változó gazdasági környezetünkben a fenntarthatósági szempontok egyre nagyobb hangsúlyt kapnak, hiszen számos területet érintenek. A fenntarthatóság a XXI. század egyik legnagyobb kihívása, amely a vállalatok számára egyaránt jelenthetnek lehetőségeket és kockázatokat is (Marx és Dyk, 2011).

A fenntarthatóság irányába való elmozdulás szükségessége ma már nem kérdés, hiszen a tudósok egybehangzó véleménye szerint azonnali beavatkozásra van szükség. A környezetvédelmi problémák hatékony és korai kezelése csak egy része a fenntarthatóság előmozdításának, a fejlődés elengedhetetlen ezen a téren. António Guterres ENSZ-főtitkár a 2022. november 20-án megrendezett 27. COP-konferencián hangsúlyozta, hogy sokkal drasztikusabb intézkedésekre van szükség az éghajlatváltozás ellen, azaz „meg tudjuk és meg kell nyernünk ezt a csatát az életünkért”. Megfigyelhető, hogy az ökológiai hatások és kockázatok, valamint az ezekkel kapcsolatos lépések egyre szélesebb körben terjednek el, messze túllépve a közvetlen problémákon. Egyre inkább szükségessé válik a hosszú távú, minden ágazatra kiterjedő tervezés, amely közös célja világunk megóvása (Becsei et al., 2021). Fontos felismerni, hogy a pénz önmagában nem elegendő a túléléshez, a pénzügyi világ nem létezhet az általunk ismert világ fenntartása nélkül. Ugyanakkor a pénzügyi szektor jelentős mértékben hozzájárulhat ennek megőrzéséhez (Szathmáry, 2023).

Az Európai Unió az elmúlt évtizedben jelentős hangsúlyt fektetett a fenntarthatósági kérdésekre, miközben az Egyesült Nemzetek Szervezete kidolgozta a fenntartható fejlődési célok 2030-as menetrendjét (Kaur és Lodhia, 2019). A 2013/34/EU rendelet alapján a nagyvállalatoknak már évek óta közzé kell tenniük nem pénzügyi jelentéseikben, hogy működésük hogyan áll összhangban a környezeti szempontból fenntartható tevékenységekkel. A 2013/34/EU irányelv előírja, hogy a nagyvállalatoknak a nem pénzügyi jelentéseikben foglalkozniuk kell olyan kérdésekkel, mint a környezeti hatások, a társadalmi felelősségvállalás. A rendelet a fenntarthatóságra vonatkozó transzparenciát hivatott elősegíteni, lehetővé téve a befektetők és más érdekelt felek számára, hogy jobban megértsék a vállalatok fenntarthatósági teljesítményét.

2020-ban az Európai Unió bevezette a fenntartható pénzügyi taxonómiát (2020/852/EK rendelet), amely a fenntartható befektetések támogatására szolgáló keretrendszert hivatott megteremteni. Ennek lényege, hogy nem elegendő kizárólag a pénzügyi teljesítményre vonatkozó, sűrített és múltbeli információkat közzétenni. Fontos, hogy a fenntarthatósági kihívásokra és a hosszú távú működéshez szükséges intézkedésekre is hangsúlyt helyezzenek.

Ezt követően az Európai Unió kiadta a 2021/2178 rendeletet, amely a környezeti-leg fenntartható gazdasági tevékenységekre vonatkozó, bizonyos körbe tartozó gazdálkodó egységek által közzéteendő információk bemutatásáról szól. Ennek célja a gazdálkodó egységek körének kiterjesztése a fenntarthatósági közzétételek tekintetében, figyelembe véve a fenntarthatóság három dimenzióját, a környezeti, a társadalmi és az irányítási (ESG) szempontokat.

Az elkövetkező évek és évtizedek kulcsfontosságú kérdése, hogy a kormányok, vállalatok és bankok politikájában mekkora hangsúlyt kap a fenntarthatóság az ökológiai egyensúly megőrzése érdekében. Milyen motivációs tényezők befolyásolják az ökológiai fenntarthatóság érdekében hozott döntéseket, és ezek a tényezők közvetlenül vagy közvetve milyen mértékben járulnak hozzá a vállalatok versenyképességéhez? Annak ellenére, hogy a vállalkozásokat továbbra is a profit vagy legalábbis a gazdasági stabilitás fenntartása ösztönzi, vajon képesek-e olyan innovatív megoldásokat alkalmazni, amelyek nemcsak gazdasági versenyelőnyt biztosítanak, hanem minimalizálják a környezet terhelését, ezáltal a közösség és a társadalom számára is előnyösek?

A kutatók már több mint két évtizede foglalkoznak a fenntarthatóságot ösztönző olyan motivációs tényezők feltárásával, mint a megszerezhető versenyelőny, a felsővezetés elkötelezettsége és a közérdek. (Harrison & Freeman, 1999; Henriques & Sadorsky, 1999; Drumwright, 1994; Starik & Rands, 1995; Banerjee et al., 2003; Cater et al., 2009). A fenntarthatósági célok eléréséhez elengedhetetlen a pénzügyi közvetítő rendszer aktív részvétele, mivel a hitelszerződéseken keresztül is elősegíthető a fenntarthatóság irányába történő elmozdulás (Matolcsy, 2022). Az éghajlatváltozás és egyéb környezeti problémák nemcsak az ökológiai rendszerek és a társadalom, hanem a gazdaság, és ezen keresztül a pénzügyi rendszer számára is jelentős veszteségeket okozhatnak (Deák, 2021). Emellett a neoklasszikus közgazdászok által leírt hagyományos üzlet koncepciója a modern piacgazdaságokban egyre kevésbé „eladható”, mivel a fogyasztók számára egyre fontosabbá válik, hogy a megvásárolt termékek és szolgáltatások fenntartható és/vagy felelős jellemzőkkel bírjanak (Szennay, 2020).

Az elmúlt néhány évben jelentős előrelépések történtek a pénzügyi piacokon, és a fenntartható adósság állományához tartozó részarány is lényegesen megnőtt. A Bloomberg jelentése szerint a fenntartható adósságinstrumentumok teljes piaca 2021-re meghaladta a 4 billió USD-t, ebből csak 2021-ben 1,6 billió USD-t bocsátottak ki (Bloomberg, 2022). A pénzügyi számvitel szempontjából azonban nehéz meghatározni a fenntartható pénzügyi piac valós nagyságrendjét, mivel a legtöbb szabályozó hatóság jelenleg még nem követeli meg a fenntartható finanszírozással kapcsolatos információk és adatok kötelező bemutatását a pénzügyi kimutatásokban (Gilchrist et al., 2021).

Felismerve a fenntarthatósági reformok finanszírozásának fontosságát, a pénzügyi szektor számos fenntartható adósságinstrumentumot fejlesztett ki a vállalatok fenntarthatósági törekvéseinek támogatása érdekében (Hauptmann, 2017). A finanszírozási lehetőségek közül a zöld kötvények, a zöld hitelek és a fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelek váltak legnagyobb mértékben elérhető adósságfinanszírozási forrássá (Hauptmann, 2017). A zöld kötvények és a zöld hitelek közös jellemzője, hogy bevételeiket kizárólag környezetbarát és éghajlatvédelmi projektekkel történő finanszírozásra használhatják fel. Ezzel szemben a fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelek általános vállalati célokra is felhasználhatóak, ugyanakkor hitelük árazási feltételeit fenntarthatósági teljesítménycélokhoz kötik. Ezért ezeket a hiteleket gyakran ESG-hez kötött hiteleknek is nevezik (Kim et al., 2023).

A Loan Market Association (LMA), az Asia Pacific Loan Market Association (AP-LMA) és a Loan Syndication and Trading Association (LSTA) meghatározása szerint a fenntarthatósághoz kötött hitelek olyan hiteleszközök és/vagy feltételes konstrukciók (például kötvénykeretek, garanciakeretek vagy akkreditívek), amelyek ösztönzik a hitelfelvevőt ambiciózus, előre meghatározott fenntarthatósági teljesítménycélok elérésére. A hitelfelvevő fenntarthatósági teljesítményét előre meghatározott célok (SPT-k) alapján mérik, amelyeket kulcsfontosságú teljesítménymutatók (KPI-k) segítségével értékelnek. Ezek a KPI-k külső minősítéseket és/vagy hasonló méréseket is tartalmazhatnak, és céljuk a hitelfelvevő fenntarthatósági profiljának javulásának nyomon követése (Loan Market Association, Asia Pacific Loan Market Association, Loan Syndication and Trading Association, 2022).

Az Európai Unió stratégiájának keretében új, a fenntarthatóságra vonatkozó jellemzőkkel (ESG jellemzők) rendelkező hitelszerződések jelentek meg a piacokon, és várhatóan ez tovább fog bővülni. Az elmúlt években a kedvező finanszírozási feltételek révén az ESG-hez kapcsolódó hitelek egyre népszerűbbé váltak a magas környezetvédelmi normákkal rendelkező vállalatok körében. A jelentős pénzügyi ösztönzés és a széleskörű alkalmazhatóság azt jelzi, hogy ezek a hitelek óriási lehetőségeket kínálnak a fenntartható üzleti átalakulások elősegítésében. A jó fenntarthatósági gyakorlatot folytató vállalatok számára a fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelek lehetőséget adnak arra, hogy a sikeres fenntarthatósági stratégiát pénzügyi előnyöké alakítsák át (Pohl et al., 2023).

A fenntarthatósághoz kötött hitelek rugalmasságot biztosítanak mind a hitelfelvevők, mind pedig a hitelezők számára. A hitelfelvevőket előre meghatározott fenntarthatósági teljesítménycélok elérésére ösztönzik azáltal, hogy a hitel árazási feltételeit különböző célokhoz és teljesítménymutatók eléréséhez kötik, azaz a hitelfelvevő ESG-teljesítményétől függenek. A kamatfelár a hitelfelvevő által a hitel felvételekor kitűzött fenntarthatósági mutatók teljesítésétől függően változik, vagyis csökken vagy növekszik attól függően, hogy a hitelfelvevő teljesíti-e azokat (Hauptmann, 2017; Pohl et al., 2023).

A megfelelő ESG kockázatértékeléssel rendelkező bankok kedvezőbb kamatlábakat kínálnak a hitelfelvevőknek, amennyiben azok megfelelnek a fenntarthatósági teljesítménycélokra, míg azok számára, akik nem teljesítenek, magasabb kamatlábakat számítanak fel (Du et al., 2023). Ha a hitelfelvevők ténylegesen elérik a kitűzött célokat és javítják ESG-jellemzőiket, az a bank szempontjából az ESG-vel kapcsolatos hitelkockázatok tényleges csökkenését eredményezi (Pohl et al., 2023).

A fenntarthatósághoz kapcsolódó jellemzőkkel rendelkező hitelek nyújtásának feltétele, hogy a szervezetek a korábban bemutatott tevékenységeikkel hozzájáruljanak a fenntarthatósági célok eléréséhez. Számos európai kereskedelmi bank szerint az ilyen típusú fenntarthatósághoz kötött pénzügyi eszközök egyre fontosabb szerepet játszanak a hagyományos üzletmenetben. Az alapvető hitelezési piacon a kereskedelmi bankok a fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatokat is szeretnék integrálni kockázati keretrendszerükbe (BBVA Group, 2022). A bankok és a vállalatok egyaránt olyan kihívásokkal néznek szembe, amelyek befolyásolhatják jövedelmezőségüket és a hitelezési környezetet. A bankoknak folyamatosan biztosítaniuk kell,

hogy a fenntarthatósági mérőszámok integrálva legyenek hitelezési gyakorlatukba, mivel a fenntarthatósághoz kapcsolódó hitelek egyre inkább dominánssá válnak, ami jelentős hatással lehet a bankok profitjára. Az átláthatóságot nagymértékben befolyásolja, hogy a hitelszerződések kétoldalú megállapodásnak számítanak a hitelfeltevők és a hitelezők között, ennek következtében pedig a hitelfelárra vonatkozó adatok csak a piac egy bizonyos szegmensére vonatkoznak. A fenntarthatósági célok és a kamatkiigazítási mechanizmusok esetében elengedhetetlen az átláthatóság növelése (Pohl et al., 2023).

Azoknak a kereskedelmi bankoknak, amelyek a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) előírásaival összhangban állítják össze pénzügyi kimutatásaikat, kötelességük értékelni a fenntarthatósághoz kötött hitelszerződéseiket. Ehhez figyelembe kell venniük az IFRS 9 pénzügyi instrumentumokra vonatkozó követelményeit, amelyek előírásokat tartalmaznak a pénzügyi eszközök besorolására és értékelésére. Az IFRS 9 szabályainak és követelményeinek figyelembevételével ez jelentős kihívást jelent a számviteli szakemberek számára.

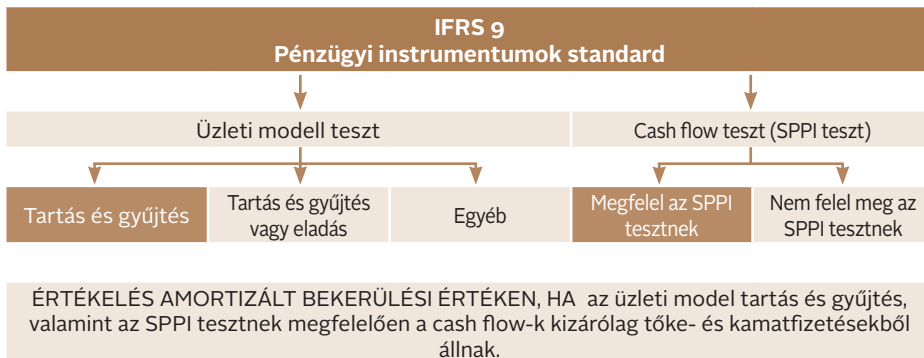
A téma összetettségét tovább növeli, hogy a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (a továbbiakban: Testület) és az Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoport (EFRAG) is vitát folytatott az IFRS 9 standard fenntarthatósághoz kötött kölcsönökre vonatkozó besorolási és értékelési követelményeiről, hogy a gazdálkodó egységek pénzügyi kimutatásaiban megbízható és valódi képet tudjanak mutatni. Az IFRS 9 2024. május 30-án közzétett módosítása előtt úgy tűnt, hogy a kereskedelmi bankoknak a fenntarthatósághoz kötött hiteleket valós értéken kellene értékelniük, ami további erőforrásokat igényelne, és így hátrányt jelenthetne a fenntartható finanszírozás számára a hagyományos finanszírozással szemben. A Testülethez a projekttel kapcsolatban számos szakértői észrevétel és kritika érkezett az IFRS 9 jelenlegi szabályaival összefüggésben, amelyek a fenntarthatósághoz kötött hitelek számviteli kezelésének következményeit érintették, ezért a Testület úgy döntött, hogy sürgősen megvitatja a kérdést, és módosítja az IFRS 9 standardot.

Az IFRS 9 követelményei a pénzügyi eszközök besorolása tekintetében

Az IFRS 9 pénzügyi instrumentumok standard szerint a pénzügyi eszközöket amortizált bekerülési értéken kell értékelni, ha az alapul szolgáló eszközt olyan üzleti modell keretében tartják, amelynek célja a pénzügyi eszközök lejáratig történő megtartása és az eszközből származó szerződéses cash flow-k beszedése az eszköz élettartama alatt, és a pénzügyi eszköz szerződéses feltételei meghatározott időpontokban olyan cash flow-kat eredményeznek, amelyek kizárólag a fennálló tőkeösszegre vonatkozó tőke- és kamatfizetéseket tartalmaznak (SPPI) (IFRS9 4.1.2 (a,b), 2014). A pénzügyi eszközök kezdeti megjelenítéskori besorolásához – amely meghatározza a későbbi értékelési módszert – az IFRS-felhasználóknak a szerződéseket az üzleti modell és az SPPI teszt alkalmazásával kell értékelniük. A fenntarthatósághoz kötött hitelek esetében az üzleti modell tesztje várhatóan kevésbé releváns, mint az SPPI teszt a

lehetséges besorolási eredmény szempontjából, különösen, ha a fenntarthatósághoz kötött jellemzők hatással vannak a kamatlábra.

1. Ábra: Üzleti modell teszt és cash flow teszt

Forrás: Saját szerkesztés az IFRS 9 szerint

Üzleti modell teszt

Az üzleti modell teszt során a gazdálkodó egységeknek azonosítaniuk és értékelniük kell annak az üzleti modellnek a célját, amelyben az eszközt tartják. Az értékelésnek nem a vezetés szándékán kell alapulnia az egyedi pénzügyi eszköz tekintetében, hanem egy magasabb, aggregáltabb szinten kell történnie. (The KPMG International Standards Group, 2020).

Az IFRS 9 három lehetséges üzleti modellt határoz meg: „Tartás és gyűjtés”, „Tartás és gyűjtés vagy eladás” és „Egyéb”. Ahhoz, hogy egy pénzügyi eszközt a későbbiekben amortizált bekerülési értéken lehessen értékelni, a gazdálkodó egységnek az eszközt a „Tartás és gyűjtés” kategóriába kell sorolnia, más szóval az eszköznek meg kell felelnie ezen üzleti modell előírásainak. Ebben a modellben a pénzügyi eszközöket azért tartják, hogy a cash flow-kat a tőke- és kamatfizetésekén keresztül az eszköz élettartama alatt történő beszedésével realizálják. (Lakatos et al., 2018). Bár az elsődleges cél a cash flow-k beszedése, ennek ellenére a gazdálkodó egységeknek nem kell az ebbe a kategóriába sorolt eszközöket feltétlenül lejáratig tartaniuk. Bizonyos esetekben az IFRS 9 lehetővé teszi a gazdálkodó egységek számára, hogy ésszerű indoklással, például a hitelkockázat növekedése miatt, eladják azokat. (The KPMG International Standards Group, 2020). Ilyen esetekben az értékesítési esemény nem utalna arra, hogy az eredeti eszközt helytelenül sorolták be az adott üzleti modellbe.

Az üzleti modell vizsgálatához a gazdálkodó egységeknek fel kell mérniük, hogy mi a vezetés szándéka a fenntarthatósággal kapcsolatos feltételeket tartalmazó megállapodásokkal. Mivel a kereskedelmi bankok fő tevékenysége a hitelek nyújtása az ügyfeleknek (azaz a hitelekből származó pénzáramlások beszedése), továbbá a legtöbb esetben az alapvető hitelszerződésből eredő kockázatokon kívül semmilyen to-

vábbi kockázatot nem viselnek, a hiteleket általában a „Tartás és gyűjtés” modellbe sorolják, ahol az értékesítés nagyon valószínűtlen.

Ha a vezetés szándéka egyszerűen a cash flow-k beszédése a pénzügyi eszköz élet-tartama alatt – az üzleti modellnek megfelelően –, akkor a besorolás amortizált beke-rülési értéken történő értékelést eredményezhet. Ha egy szerződés nem felel meg az IFRS 9 szerinti alapvető kölcsönszerződés kritériumainak, akkor az értékelés szem-pontjából nem számít, hogy mi a vezetés szándéka az adott eszközzel.

Cash flow teszt (SPPI)

A gazdálkodó egységek csak akkor értékelhetik a pénzügyi eszközöket amortizált be-kerülési értéken, ha az üzleti modell „Tartás és gyűjtés”, és a pénzügyi eszköz szerző-déses feltételei meghatározott időpontokban olyan cash flow-kat eredményeznek, amelyek kizárólag a tőke- és a fennálló tőkeösszegre jutó kamatfizetésekből állnak [IFRS9 4.1.2 (a,b), 2014].

A követelményeket figyelembe véve a gazdálkodó egységeknek fel kell mérniük, hogy a fenntarthatósághoz kötött hitelek cash flow-i csak és kizárólag tőkeösszezből és kamatból állnak-e, ahol a tőkeösszeg a pénzügyi eszköz kezdeti megjelenítéskori valós értéke, a kamat pedig a következőkből áll:

- ▶ a pénz időértéke,
- ▶ az adott időszak alatt fennálló tőkeösszeghez kapcsolódó hitelkockázat;
- ▶ egyéb alapvető hitelezési kockázatok;
- ▶ egyéb költségek,
- ▶ haszonkulcs (IFRS9 4.1.3 (a, b), 2014).

A fenti iránymutatás nyilvánvalónak tűnhet, de a kamatelem értékelése kihívást jelenthet. Az IFRS 9 szerint ahhoz, hogy a szerződés megfeleljen egy alapvető köl-csönszerződés követelményeinek, a kamat nem tartalmazhat mást, mint a fent em-lített öt elemet.

Cash flow teszt alkalmazása a fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelek esetében

Mivel a szabályozás a fenntarthatóság irányába mozdult el, ezért feltételezhető, hogy a közeljövőben a fenntartható finanszírozás (pl. fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelek, zöld kötvények stb.) a szokásos üzletmenet részévé válik. Statisztikai elem-zés alapján azonban úgy tűnik, hogy a fenntarthatóságra összpontosító vezetéssel rendelkező vállalatok nyereségessége nem magasabb, mint a fenntarthatóságot figyelmen kívül hagyó vállalatoké (Timár, 2021), és valószínű, hogy sok esetben egy nem zöld projekt is jövedelmezőbb lehet, mint egy zöld projekt. A közgazdasági alapelveket figyelembe véve a kereskedelmi bankok célja, hogy olyan hiteleket nyúj-tsanak, amely ügyletekből a tőkeösszeg és a kamatok teljes megtérülését várhatják. Mivel a nem zöld projektek manapság valószínűleg kevésbé jövedelmezőek, mint a zöld projektek, ezért a megtérülés kockázata a kereskedelmi bankoknál valószínűleg

magasabb. Miért mozdulnának tehát el a kereskedelmi bankok a fenntarthatósági feltételekhez kötött finanszírozás irányába?

A szabályozói nyomás révén a fenntarthatósághoz kötött finanszírozás hatékony motivációs eszköz lehet a szabályozó számára a vállalatok fenntarthatósági profiljának javítása érdekében, de ehhez egyértelműen szükség van a kereskedelmi bankok bevonására a folyamatba. A fenntarthatósági célok elérésének egyik leghatékonyabb motivációs eszköze lehet, ha a követelményeknek való megfelelést hitelszerződésekhez kötik. Jelenleg a szabályozó számára lényegesnek tűnik, hogy a kereskedelmi bankoktól együttműködést követeljen meg, de a jövőre nézve kölcsönösen előnyös struktúrát kellene kialakítani, mivel a bolygó és az emberiség jövője szempontjából már nem kérdés, hogy minden területen jelentősebb fókuszot kell helyezni fenntarthatóságra.

Szakértők szerint a zöld, fenntartható pénzügyi eszközök és instrumentumok költségeit csökkenteni kell ahhoz, hogy szélesebb körben és sokkal kedvezőbb feltételek mellett lehessen azokat alkalmazni (Horváth et al., 2022). Ezzel néhány éven belül a fenntartható finanszírozási megállapodások a finanszírozás szokásos üzletmenetének részévé válhatnak, és előfordulhat, hogy ilyen esetekben nem lesz potenciális árendemény az árrésből, ha a hitelfelvevők teljesítenek bizonyos előre meghatározott szerződés szerinti célokat. Ha ez megtörténik, akkor a nem zöld finanszírozás nehézségekbe ütközhet az SPPI-tesztnek való megfelelésben, mivel előfordulhat, hogy a nem zöld finanszírozás a jövőben nem tekinthető majd alapvető hitelezési ügyletnek (German Banking Industry Committee, 2022).

Számviteli besorolás és értékelés szempontjából különbséget kell tenni a zöld projekteket finanszírozó zöld hitelek és a fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelezés között. Az SPPI-teszt szempontjából azt kell értékelni, hogy a hitel tőkéje és/vagy kamatai fenntarthatósági jellemzőkhöz kapcsolódnak-e. Az egyszerű zöld hitelek esetében, ahol a cél egy zöld projekt finanszírozása, és a tőke, valamint a kamat nem kapcsolódik fenntarthatósággal kapcsolatos feltételekhez, az alábbi értékelés nem releváns, mivel ezek megfelelnek egy alapvető hitelezési ügylet jellemzőinek (ha a szerződésben nincsenek egyéb speciális jellemzők), és így ezek amortizált bekezdési értéken értékelhetők. A tanulmány ezen részében azokra a megállapodásokra összpontosítunk, ahol a hitelszerződés tőke- és kamatfeltételei fenntarthatósággal kapcsolatos feltételekhez kapcsolódnak.

Az IFRS 9 szerint az SPPI teszt értékelésekor a kamat tehát csak a pénz időértékéből, a hitelkockázatból, egyéb alapvető hitelezési kockázatokból, bizonyos költségek-ből és egy egyszerű haszonkulcsból állhat. A korábbi vizsgálatok alapján tehát kérdés, hogy a fenntarthatósághoz kapcsolódó feltételek a kamat mely elemeként vehetők figyelembe (IFRS Staff Paper, 2021):

- ▶ a hitelkockázat részeként,
- ▶ más alapvető hitelezési kockázatok részeként,
- ▶ a haszonkulcs részeként,
- ▶ vagy úgy nevezett de minimis jellemzőként.

A következő szakaszokban értékelni fogjuk, hogy a fenntarthatósággal kapcsolatos feltételek a kamatláb bármely lehetséges elemének tekinthetők-e.

A hitelkockázat figyelembevétele

Nagy kihívást jelent annak értékelése, hogy a pénzáramlások fenntarthatósággal kapcsolatos feltételei miatti változásai összhangban vannak-e az alapul szolgáló hitel hitelkockázat változásával, főként a rövidebb lejáratú hitelek esetében. Nem biztos, hogy arányos a kapcsolat a fenntarthatóságra fókuszáló működés és a társaság hitelezési kockázata között pusztán azért, mert a fenntartható működés növelheti egy társaság hitelképességet és hosszabb távon kedvező hatással lehet a vállalkozás folytatásának elvére (IFRS Staff Paper, 2021).

A kereskedelmi bankok képesek lehetnek a kapcsolat és a korreláció bizonyítására, ha az árképzési mechanizmus és az eszköz hitelkockázatának nyomon követése során figyelembe veszik a fenntarthatósági célokat. Az összefüggés alátámasztható, ha a fenntarthatósághoz kötött feltétel és a megfelelő biztosíték értéke, illetve a fenntarthatósághoz kötött feltétel és a hitel nemteljesítésének valószínűsége között kapcsolat áll fenn (EY, 2022). A politikai döntéshozók és a szabályozók jelenleg is dolgoznak a fenntarthatósági feltételek hitelkockázat-kezelési folyamatokba való bevezetésén, és igyekeznek jogszabályi keretüket fenntarthatósági szabályok figyelembevételével integrálni (Brogi et al., 2022).

A fentieket figyelembe véve megállapítható, hogy nincs végső válasz. Bizonyos fenntarthatósághoz kötött feltételek esetében közvetlen kapcsolat lehet a pénzáramlások változásai és a hitelkockázat változásai között, mindazonáltal úgy tűnik, hogy a legtöbb esetben valószínűbb, hogy csak közvetett kapcsolat támasztható alá elemzéssel, ami akár az SPPI-teszt sikertelenségét eredményezné.

Egyéb alapvető hitelezési kockázatok

Az IFRS 9 előírja, hogy a kamatok más alapvető hitelezési kockázatokból – például likviditási kockázatból – is származhatnak, azonban nem tartalmaz tételes listát arról, hogy milyen típusú alapvető hitelezési kockázatok vehetők figyelembe. Számos IFRS alkalmazó javasolta a Testületnek, hogy a valós értéken való értékelés elkerülése érdekében nyilatkozatot tegyen arról, hogy a fenntarthatósághoz kapcsolódó feltételek más alapvető hitelezési kockázatok részét képezhetik. Az IFRS-t alkalmazó hitelintézeteknek fel kell mérniük, hogy őket ténylegesen milyen kompenzáció illeti meg (IFRS Staff Paper, 2021). Ha a hitelfeltevő teljesíti vagy nem teljesíti a szerződésben meghatározott fenntarthatósági célokat, akkor az nem feltétlenül jelenti azt, hogy ennek közvetlen hatása van a hitelfeltevő fenntarthatósági kockázatoknak való kitettségére. Például lehet, hogy a hitelfeltevő nem teljesíti a hitelszerződésben foglalt célokat, mégis képes eleget tenni a kölcsön visszafizetésének. Ezen túlmenően figyelembe kell venni, hogy a vonatkozó célok teljesítése vagy nem teljesítése hogyan befolyásolja a szerződéses pénzáramlásokat. Minél jelentősebb a célok teljesítésének vagy nem teljesítésének következménye az ügylet kamatára, annál erősebb az ösztönzés a hitelfeltevő számára a célok teljesítésére. Egy ilyen ügyleti konstrukció utalhat bizonyos típusú kockázatoknak való kitettség kompenzálására (EY, 2022), ugyanakkor az ESG kockázatok kompenzációja valószínűleg nem felel meg az SPPI-kritériumnak

(IFRS Staff Paper, 2021). Kapcsolódhat-e a hitelező által létrehozott kompenzáció bizonyos fenntarthatósági célokhoz, mint az alapvető hitelezési kockázat része, ha a közeljövőben a fenntartható finanszírozás a szokásos üzletmenet részévé válik? Hol húzódik a határ a fenntarthatósági célok alacsonyabb kamatlábakkal történő ösztönzése és a magasabb kamatlábra való törekvés között, ha a hitelfelvevő nem teljesíti a célokat?

A haszonkulcs

A Testület nem adott egyértelmű iránymutatást arra vonatkozóan, hogy miből állhat a kamat részeként meghatározható haszonkulcs. Az IFRS 9 egyszerűen csak azt jelzi, hogy ennek egy ésszerű százalékos aránynak kell lennie. Ez a haszonkulcs általában egy fix tételből és egy felárból áll, amely nem okoz változékonyságot a szerződéses cash flow-kban (IFRS Staff Paper, 2021). Fenntarthatósági feltételekhez kötött kamatozás esetén azonban ez megváltozik. Az ilyen célokkal rendelkező szerződéseket időszakonként felül kell vizsgálni, és a kamatlábat időről időre ki kell igazítani. Vitatható, hogy a fenntarthatósági feltételekhez kötött szerződéses jellemzők a haszonkulcs részének tekinthetők-e. Az IFRS 9 szerint minden olyan jellemzőt, amely a szerződéses cash flow-k változékonyságát eredményezné, SPPI szempontból elemezni kell.

De minimis jellemző

Az IFRS 9 előírja, hogy egy szerződéses cash flow jellemző nem befolyásolja a pénzügyi eszköz besorolását, ha az csak úgy nevezett de minimis hatással lehet a cash flow-kra. (IFRS 9 B4.1.18, 2014). A de minimis hatás az, amikor a jellemző jelentéktelensége minden számítás nélkül előre látható. Tapasztalatok alapján elképzelhető, hogy jelenleg a fenntarthatósági feltételekhez kötött jellemzőket – akár – de minimisnek is lehet tekinteni, így jelenleg nem feltétlenül szükséges SPPI-tesztet végezni e jellemzők tekintetében. (Erste Group, 2022). A de minimis megközelítés azonban megkérdőjelezhető, ha figyelembe vesszük, hogy a fenntartható finanszírozás egyre nagyobb hangsúlyt kap. Ha a hatás – egyelőre – de minimis is, a fenntarthatósághoz kötött hitelszerződések akkor is a szokásos üzletmenet részévé válnak. Ez további indikáció lehet arra vonatkozóan, hogy a jellemzők hatása a szerződéses cash flow-kra a későbbiekben jelentőssé válhat.

Értékelési következmények

A valós értéken történő értékelés lehetséges következményei

Ha olyan következtetés születik, amely szerint a fenntarthatósági feltételekkel rendelkező szerződések nem felelnek meg az SPPI-tesztnek, akkor az alapul szolgáló pénzügyi eszközöket az eredménnyel szemben valós értéken kell értékelni, ahol a

valós érték az az ár, amelyet egy eszköz eladásáért kapnának, vagy egy kötelezettség átruházásáért fizetnének a piaci szereplők közötti szabályos ügyletben az értékelés napján (IFRS13.9, 2017). A valós érték újraértékelése időszakonként történne, kereskedelmi bankok esetében többnyire havonta.

A valós értéken történő értékelés pozitív hatását a pénzügyi szektorban a múltban többször megkérdőjelezték, kezdve azzal a ténnyel, hogy a valós értéken történő értékelés alkalmazása nagyobb volatilitást eredményez a kereskedelmi bankok pénzügyi kimutatásaiban (Paea, 2018). A kutatók felhívták a figyelmet arra, hogy a valós értéken történő értékelés a historikus bekerülési értéken történő elszámoláshoz képest instabilabb számviteli rendszert eredményezett (Biondi et al., 2015).

Az IFRS alkalmazók azt is vitatják, hogy a valós értéken történő értékelés hasznos információkat nyújtana a pénzügyi kimutatások felhasználói számára. A valós értéken történő értékelés ronthatja a különböző gazdálkodó egységek pénzügyi kimutatásainak összehasonlíthatóságát, mivel minden kereskedelmi banknak saját valós érték modellje van, saját feltételezésekkel. Fontos kiemelni, hogy a legtöbb esetben a valós értéken történő értékelésnél a megfigyelhető inputok minimálisra csökkennének, ha egyáltalán vannak, és ezért az értékelés kizárólag nem megfigyelhető tényezőkön alapulna, ami növeli a bizonytalanságot a pénzügyi kimutatásokban tükröződő mögöttes szerződések értékében, bár ez részben ellensúlyozható az ilyen nem megfigyelhető inputokra vonatkozó megfelelő közzététellel és az IFRS7 által előírt érzékenységi elemzéssel.

Ha a szerződéses feltételek vizsgálata során arra jut egy kereskedelmi bank, hogy a fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelszerződéseit részben vagy egészben valós értéken szükséges értékelní, akkor az további jelentős erőforrás szükségletet eredményezhet, ami a fenntartható finanszírozás szempontjából hátrányt jelenthet a hagyományos hitelekhez képest. A pénzügyi intézetek valószínűleg azzal érvelnek majd, hogy a fenntartható finanszírozás támogatása érdekében nem szabadna büntetni őket a valós értéken történő értékelés változó hatása miatt (Erste Group, 2022).

Az amortizált bekerülési értéken történő értékelésre gyakorolt lehetséges hatások

A pénzügyi eszközök csak akkor értékelhetők amortizált bekerülési értéken az effektív kamatláb módszer alkalmazásával, ha az üzleti modell teszt alapján a cél a szerződéses cash flow-k beszedése a szerződés futamideje alatt, és a szerződés megfelel az SPPI tesztnek. Az IFRS 9 A. függelék – Meghatározott fogalmak szerint az amortizált bekerülési érték *„A pénzügyi eszköznek vagy pénzügyi kötelezettségnek a kezdeti megjelenítéskor meghatározott értéke, csökkentve a tőketörlesztésekkel, növelve vagy csökkentve az ezen eredeti érték és a lejáratkori érték közötti különbszet effektív kamatláb-módszerrel kiszámított halmozott amortizációjával, és pénzügyi eszközök esetében kiigazítva az esetleges elszámolt veszteséggel.”*

Az amortizált bekerülési érték jobb megértéséhez az úgynevezett effektív kamatláb módszerét is meg kell értenünk. Az IFRS 9 A. függelék – Meghatározott fogalmak szerint az effektív kamatláb *„Az a ráta, amellyel a pénzügyi eszköz vagy pénzügyi kö-*

telezettség várható élettartama alatti becsült jövőbeli készpénzkifizetések vagy -bevételek pontosan a pénzügyi eszköz bruttó könyv szerinti értékére vagy a pénzügyi kötelezettség amortizált bekerülési értékére diszkontálhatók. Az effektív kamatláb kiszámításakor a gazdálkodó egységnek a várható cash flow-kat a pénzügyi instrumentumra vonatkozó valamennyi szerződéses feltétel (pl. előtörlesztési, futamidő-hosszabbítási, visszahívási vagy hasonló opciók) figyelembevételével, de a várható hitelezési veszteséget figyelmen kívül hagyva kell becsülnie. A számítás tartalmaz minden olyan, a szerződő felek által egymásnak fizetett vagy egymástól kapott díjat és tételt, amelyek szerves részét képezik az effektív kamatlábnak, valamint az ügyleti költségeket és minden egyéb felárat vagy diszkontot.” Ezen meghatározás alapján az effektív kamatláb gyakorlatilag a szerződés belső megtérülési rátája (IRR), amelyet a szerződéskötéskor kell meghatározni, de ez nem jelenti azt, hogy az effektív kamatláb nem változhat a szerződés futamideje alatt. A fenntarthatósághoz kötött célokhoz hasonló különleges jellemzők nélküli alapvető hitelszerződések esetében a kereskedelmi bankok fix vagy változó kamatlábakat tárgyalnak az ügyfelekkel, ahol a változó kamatlábakat referencia-kamatlábakhoz (pl. EURIBOR, LIBOR stb.) kötik. Ezekben az esetekben minden alkalommal, amikor a referencia-kamatláb változik, a szerződés változó kamatlába is változik. Például egy olyan változó kamatozású hitel esetében, ahol a kamatot 12 havi EURIBOR + 2%-ban határozzák meg, a szerződés nominális kamatlába 12 havonta újraszámításra kerül, hogy tükrözze a piaci feltételeket.

Az IFRS9 B4.1.II meghatározza, hogy a „változó kamatláb, amely a pénz időértékének, egy meghatározott időszak alatt kint levő tőkeösszeggel kapcsolatos hitelkockázatnak (a hitelkockázat ellenértéke csak kezdeti megjelenítéskor állapítható meg, így rögzített lehet), az egyéb alapvető hitelezési kockázatoknak és költségeknek az ellenértékét, valamint a nyereségrátát tartalmazza, egy példa olyan szerződéses feltételre, amely olyan szerződéses cash flow-kat eredményez, amelyek kizárólag a fennálló tőkeösszegre vonatkozó tőke- és kamatfizetések. Ez tehát azt jelenti, hogy egy változó kamatozású szerződés is megfelelhet az SPPI-tesztnek, ha a változó kamatláb csak és kizárólag az IFRS 9 szerinti kamatláb definíció elemeit tartalmazza.”

A fenntarthatósághoz kötött hitelek esetében a kamatláb időszakonként változik az alapján, hogy az ügyfél teljesíti-e a hitelszerződésben meghatározott fenntarthatósághoz kötött teljesítménycélokat. Ez azt jelenti, hogy a kereskedelmi bank minden egyes, a hitelszerződésben meghatározott értékelési időszakban újraszámítja a szerződés nominális és effektív kamatlábát is.

Az alábbi példa az effektív kamatláb időszakonkénti újraszámítását szemlélteti egy olyan hitel esetében, ahol a tőkeösszeg a szerződéses futamidő végén egyösszegeben kerül visszafizetésre.

Az amortizált bekerülési értéket a pénzügyi áramlások és a pénzbeáramlások összegeként számítják ki.

- ▶ Pénzügyi áramlás: 100 000 000 HUF hitelösszeg + 100 000 HUF értékesítési jutalék
 - ▶ Pénzbevételek: 300 000 HUF + 250 000 HUF (0,25%) folyósítási jutalék
- Amortizált bekerülési érték = 99 550 000 HUF

A kölcsön összege	100 000.000 HUF
Névleges kamatláb	12 havi BUBOR + 2%
Az ügyfél által fizetett folyósítási jutalék (a bank szempontjából pénzbeáramlás)	300 000 Ft + a kölcsön összegének 0,25%-a
Értékesítési jutalék (pénzkiáramlás a bank szempontjából)	100 000 HUF
Szerződéses időtartam	5 év

Dátum	Tőkeösszeg	12M BUBOR hozamgörbe	Kamat-felár	Kamat cash flow	Tőke cash flow	Teljes cash flow	IFRS kamat (EIR-rel)	Amortizáció	Amortizált bekerülési érték
201.x01.01	100 000 000				-99 550 000	-99 550 000			99 550 000
20x1.12.31	100 000 000	10,0%	2,0%	12 000 000		12 000 000	12 225 739	225 739	99 775 739
20x2.12.31	100 000 000	10,39%	2,0%	12 388 568		12 388 568	12 253 462	-135 106	99 640 632
20x3.12.31	100 000 000	10,27%	2,0%	12 265 423		12 265 423	12 236 869	-28 554	99 612 078
20x4.12.31	100 000 000	10,12%	2,0%	12 120 930		12 120 930	12 233 363	112 433	99 724 511
20x5.12.31	100 000 000	9,97%	2,0%	11 971 681	100 000 000	111 971 681	12 247 170	275 489	0

A példa effektív kamatlába a szerződés teljes pénzáramlásának belső megtérülési rátájaként kerül kiszámításra, és az első időszakban 12,281% lesz.

Mivel a szerződésben szereplő nominális kamatlábat évente újra kell számítani, ezért az amortizált költség számítási táblázatot is évente újra kell számítani az új 12M BUBOR hozamgörbével. A táblázat újraszámításánál az első táblázat 20X1.12.31. amortizált költségének meg kell egyeznie a következő táblázat 20X1.12.31. amortizált költségével, de megfigyelhető, hogy a 12 hónapos BUBOR hozamgörbe megváltozott.

Dátum	Tőkeösszeg	12M BUBOR hozamgörbe	Kamat-felár	Kamat cash flow	Tőke cash flow	Teljes cash flow	IFRS kamat (EIR-rel)	Amortizáció	Amortizált bekerülési érték
20X1.12.31	100 000 000				-99 775 739	-99 775 739			99 775 739
20X2.12.31	100 000 000	9,7%	2,0%	11 650 000		11 650 000	11 718 307	68 307	99 844 045
20X3.12.31	100 000 000	10,25%	2,0%	12 252 534		12 252 534	11 726 329	-526 205	99 317 841
20X4.12.31	100 000 000	9,40%	2,0%	11 398 416		11 398 416	11 664 528	266 112	99 583 953
20X5.12.31	100 000 000	9,28%	2,0%	11 279 735	100 000 000	111 279 735	11 695 782	416 047	0

A példa effektív kamatlába a szerződés teljes pénzáramlásának belső megtérülési rátájaként kerül kiszámításra, és a második időszakban 11,745% lesz.

Dátum	Tőkeösszeg	12M BUBOR hozamgörbe	Kamat-felár	Kamat cash flow	Tőke cash flow	Teljes cash flow	IFRS kamat (EIR-rel)	Amortizáció	Amortizált bekerülési érték
20x2.12.31	100 000 000				-99 844 045	-99 844 045			99 844 045
20x3.12.31	100 000 000	9,6%	2,0%	11 640 000		11 640 000	11 883 226	243 226	100 087 271
20x4.12.31	100 000 000	9,99%	2,0%	11 994 751		11 994 751	11 912 174	-82 577	100 004 694
20x5.12.31	100 000 000	9,91%	2,0%	11 907 040	100 000 000	111 907 040	11 902 346	-4 694	0

A példa effektív kamatlába a szerződés teljes pénzáramlásának belső megtérülési rátájaként kerül kiszámításra, és a harmadik időszakban 11,902% lesz.

Dátum	Tőkeösszeg	12M BUBOR hozamgörbe	Kamat-felár	Kamat cash flow	Tőke cash flow	Teljes cash flow	IFRS kamat (EIR-rel)	Amortizáció	Amortizált bekerülési érték
20x3.12.31	100 000 000				-100 087 271	-100 087 271			100 087 271
20x4.12.31	100 000 000	9,6%	2,0%	11 640 000		11 640 000	11 766 315	126 315	100 213 587
20x5.12.31	100 000 000	9,99%	2,0%	11 994 751	100 000 000	111 994 751	11 781 165	-213 587	0

A példa effektív kamatlába a szerződés teljes pénzáramlásának belső megtérülési rátájaként kerül kiszámításra, és a negyedik időszakban 11,756% lesz.

Dátum	Tőkeösszeg	12M BUBOR hozamgörbe	Kamat-felár	Kamat cash flow	Tőke cash flow	Teljes cash flow	IFRS kamat (EIR-rel)	Amortizáció	Amortizált bekerülési érték
20x4.12.31	100 000 000				-100 213 587	-100 213 587			100 213 587
20x5.12.31	100 000 000	9,6%	2,0%	11 640 000	100 000 000	111 640 000	11 426 413	-213 587	0

A példa effektív kamatlába a szerződés teljes pénzáramlásának belső megtérülési rátájaként kerül kiszámításra, és az ötödik időszakban 11,402% lesz.

A fenti példák alapján megállapítható, hogy az effektív kamatláb és az IFRS-kamat újraszámítása komplex, ezért informatikai megoldásokkal való támogatásra van szükség. Ha a változó kamatláb referencia-kamatlábhoz van kötve, akkor az IT-megoldások a referencia-kamatláb adatok hozzáadásával automatikusan elvégezhetik az újraszámítást. A számítás azonban összetettebb lehet azon változó kamatlábak esetében, ahol a kamatlábat nem egy közzétett referencia-kamatlábhoz kötik, hanem ahhoz az időről-időre elvégzett értékeléshez, hogy az ügyfél teljesíti-e a szerződésben foglalt fenntarthatósági célokat, és az értékelés alapján a nominális kamatlábat a hitelszerződés feltételei szerint újra kell számítani.

Az IFRS 9 módosítása és az ESG-hez kapcsolódó pénzügyi eszközök értékelési irányelvei

A Testület 2022. szeptemberi ülésén előzetes döntést hozott arról, hogy szükség lehet az IFRS 9 standard módosítására, majd 2024. május 30-án kibocsátotta az IFRS 9 módosítását (International Accounting Standards Board, 2024). A Testület úgy döntött, hogy tisztázó iránymutatást ad arra vonatkozóan, hogyan kell alkalmazni a besorolási követelményeket valamennyi pénzügyi eszközre, beleértve az ESG-hez kapcsolódó feltételekkel rendelkező ügyleteket is, az alábbiak vonatkozásában:

- a. a kamat azon elemei, amelyek megfelelnek egy alapvető hitelezési megállapodásnak;
- b. szerződéses feltételek, amelyek megváltoztatják a szerződéses cash flow-k időzítését vagy összegét

A fenti két pont tekintetében a Testület az alábbiakat erősítette meg:

- ▶ a standard által ismertetett kamat definíció elemeinek listája nem kimerítő felsorolás;
- ▶ a döntések meghozatalához gondos elemzésre van szükség;
- ▶ nem szükséges a kamat elemeinek számszerű elemzése annak megállapításához, hogy a szerződéses pénzáramlások megfelelnek-e egy alapvető hitelezési ügyletnek;
- ▶ a szerződéses feltételek nem feltétlen állnak összhangban egy alapvető hitelezési ügylettel csak azért, mert az adott piacon elterjedtek;
- ▶ a szerződéses cash flow-k minden lehetséges változását figyelembe kell venni, függetlenül a függő esemény bekövetkezésének valószínűségétől;
- ▶ ha egy függő esemény jellege nem kapcsolódik közvetlenül az alapvető hitelezési kockázatok és költségek változásaihoz, akkor a gazdálkodó egységnek tovább kell értékelnie a függő jellemzőnek a szerződéses cash flow-kra gyakorolt hatását.

A fentiek alapján egyértelmű, hogy a Testület a módosítással segítséget szeretne nyújtani az IFRS alkalmazók számára, azonban a standard módosított szövege sem eredményez automatikusan amortizált bekerülési értéken történő értékelést fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelek esetén. Továbbra is gondos elemzésre lesz szükség, hogy a változékonyság pontosan milyen tényezőkből származik és azok a tényezők megfelelnek-e egy alapvető hitelezési ügyletnek. A Testület az alábbi illusztratív példákkal szándékozik iránymutatást adni az alkalmazóknak (International Accounting Standards Board, 2024).

Illusztratív példa	Elemzés
<p>Az eszköz olyan kölcsön, amelynek kamatlába minden időszakban meghatározott bázispontokkal módosul, ha az adós az előző időszakban szerződésben meghatározott szén-dioxid-kibocsátás-csökkentést ér el. A maximálisan lehetséges kumulatív kiigazítások nem változtatnák meg jelentősen a hitel kamatlábát.</p>	<p>A szerződés szerinti cash flow-k kizárólag a fennálló tőkeösszegekre vonatkozó tőke- és kamatfizetések. A gazdálkodó egységnek mérlegelnie kell, hogy a szerződéses cash flow-k, amelyek a szerződéses cash flow-k minden egyes változása előtt és után is felmerülhetnek, kizárólag tőke- és kamatfizetések-e. Ha a szén-dioxid-kibocsátási célérték elérésének függő eseménye bekövetkezik, a kamatlábat meghatározott számú bázisponttal módosítják, ami olyan szerződéses cash flow-kat eredményez, amelyek megfelelnek egy alapvető hitelezési megállapodásnak. A gazdálkodó egység – további értékelés nélkül – csak azért nem tudja megállapítani, hogy a pénzügyi eszközre vonatkozó cash flow-k kizárólag tőke- és kamatfizetések-e, mert maga a függő esemény jellege nem kapcsolódik közvetlenül az alapvető hitelezési kockázatok és költségek változásaihoz.</p> <p>A gazdálkodó egység ezért azt vizsgálja, hogy a szerződéses cash flow-k az összes lehetséges szerződéses forgatókönyv szerint nem térnének-e el jelentősen egy olyan pénzügyi instrumentum szerződéses cash flow-itól, amelynek szerződéses feltételei azonosak, de nem tartalmazzák a szén-dioxid-kibocsátáshoz kapcsolódó függő jellemzőt. Mivel az instrumentum futamideje alatti bármilyen módosítás nem eredményezne olyan szerződéses cash flow-kat, amelyek jelentősen eltérnének az eredeti cash flow-któl, a gazdálkodó egység arra a következtetésre jut, hogy a kölcsön szerződéses cash flow-i kizárólag a fennálló tőkeösszegekre vonatkozó tőke- és kamatfizetésekből állnak.</p>
<p>Az eszköz egy olyan kölcsön, amelynek kamatlába minden jelentési időszakban kiigazításra kerül, hogy kövesse a piaci szén-dioxid-árindex előző időszakban bekövetkezett változását.</p>	<p>A szerződéses cash flow-k nem kizárólag a fennálló tőkeösszegekre vonatkozó tőke- és kamatfizetésekből állnak. A szerződéses cash flow-k egy változóhoz (a szén-dioxid-árindexhez) vannak indexálva, amely változó nem tükröz alapvető hitelezési kockázatot vagy költséget. A szerződéses cash flow-k ezért nem felelnek meg egy alapvető hitelezési megállapodásnak.</p>

A fenti módosítás 2026. január 1-jén és azt követően kezdődő üzleti évekre alkalmazandó.

Következtetés

Tekintettel arra, hogy a kereskedelmi bankok a pénzügyi eszközök esetén jellemzően az amortizált bekerülési értéken történő értékelésre törekednek, hogy elkerüljék a valós értékelésből származó potenciális volatilitást, ezért megfelelő szabályozás hiányában veszélybe kerülhet a fenntartható finanszírozás iránti elkötelezettségük. Az IFRS 9 besorolási rendelkezéseit figyelembe véve felmerül a kérdés, hogy a fenntarthatóság-

hoz kötött hitelszerződések megfelelnek-e az SPPI kritériumnak, vagy az IFRS 9 2026. január 1-jét követően alkalmazandó módosítása után meg fogják-e felelni annak.

A Testület a kérdést kiemelt prioritással tárgyalta 2022 őszétől kezdődően, azonban döntés csak 2024 májusában született. A kereskedelmi bankok számára ez a módosítás kulcsfontosságú, mivel a fenntarthatósághoz kötött hitelek révén aktív szerepet játszanának a vállalatok fenntarthatósági profiljának javításában. Ennek megfelelően a kereskedelmi bankoknak érdemes átgondolniuk a jövőbeni fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelszerződések pontos szövegezését, valamint a meghatározandó feltételeket és kovenánsokat annak érdekében, hogy az IFRS 9 módosított szabályai alapján elkerülhessék a valós értéken történő értékelést. Véleményünk szerint a fenntarthatósághoz kötött hitelek a jövőben meghatározó befolyással lesznek mind a bankok, mind a vállalatok működésére és számviteli gyakorlatára.

Elkerülhetetlenné válik a fenntarthatósági teljesítmény számszerűsítése és hatékonyságának bizonyítása, melynek keretében több aspektust is figyelembe kell venni.

- ▶ **Teljesítménymutatók és teljesítményszámok rögzítése**
A vállalatokkal kötött fenntarthatósági hitelek egyedi, de ágazatonként és vállalatonként eltérőek lehetnek. A szerződés megkötésekor rögzíteni kell, hogy mely mutatók és teljesítménymutatók kerülnek figyelembevételre.
- ▶ **A fenntarthatósági feltételekhez kötött hitelhez kapcsolódó költségek és az ebből származó bevételek**
A vállalatoknak figyelembe kell venniük a fenntarthatósági célok elérésével kapcsolatos költségeket és az azokból származó bevételeket. Ezek a hitelek általában tartalmazzák a fenntarthatósági célok eléréséhez kapcsolódó konkrét feltételeket és költségeket. A költségek és bevételek pontos számszerűsítése a számviteli dokumentumokban növelheti az átláthatóságot, és megkönnyíti a hatékonyság mérését.
- ▶ **Kamatfizetések:**
A fenntarthatósági hitelek kamatlába a fenntarthatósági teljesítmény alapján változhat, ami szintén hatással van az eredményre.
- ▶ **Könyvvizsgálat**
A független könyvvizsgálóknak bizonyosságot kell szerezniük arról, hogy a vállalatok helyesen számolják el a fenntarthatósággal kapcsolatos hiteleket, ezáltal biztosítva a pénzügyi kimutatások vonatkozásában a megbízható és valós képet mindkét fél számára.

A fentiek alapján a kereskedelmi bankok számára kulcsfontosságú, hogy felmérjék a fenntarthatósághoz kötött hitelek IFRS 9-hez kapcsolódó hatásai. A besorolási és értékelési követelmények figyelembevételével kell meghatározniuk a hitelek árazását és a kovenánsokat, hogy adott esetben elkerülhessék a valós értéken történő értékelést. Amortizált bekerülési érték alkalmazása esetén különösen fontos cél lehet, hogy a szerződéses és az effektív kamatláb újraszámítását – a teljesítménycélok elérésének függvényében – a lehető legnagyobb mértékben automatizálják, minimalizálva az átárazódással kapcsolatos potenciálisan manuális beavatkozásokat és az ezekből adódó erőforrásnövekedést. ■

Hivatkozások

3. Banerjee, S.B. – Iyer, E.S. – Kashyap, R.K., (2003): Corporate environmentalism: antecedents and influence of industry type. *Journal of Marketing*, 67, 106-122. <https://doi.org/10.1509/jmkg.67.2.106.18604>
4. BBVA Group (2022): Post-implementation Review IFRS 9 Financial Instruments Classification and Measurement. [BBVA response to RFI PIR IFRS 9](#) (date of download: 02.02.2022)
5. Becsei, A., Csányi, P., Bógyi, A., Kajtor-Wieland, I., Kovács, L., (2021): A fenntartható bankolás 10 pontja. *Gazdaság és Pénzügy*, 8. évf, 3. Sz., 244-271. <https://doi.org/10.33926/GP.2021.3.1>
6. BloombergNEF (2022): 1H 2022 Sustainable Finance Market Outlook. [1H 2022 Sustainable Finance Market Outlook | BloombergNEF \(bnf.com\)](#) (date of download: 13.02.2022)
7. Biondi, Y. – Giannoccolo, P. (2015): Share price information, market exuberance and financial stability under alternative accounting regimes. *Journal of Economic Interaction and Coordination*, 10(2): 333-362. <https://doi.org/10.1007/s11403-014-0131-7>
8. Brogi, M. – Lagasio, V. – Porretta, P. (2022): Be good to be wise: Environmental, Social, and Governance awareness as a potential credit risk mitigation factor. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 1-26. <https://doi.org/10.1111/jifm.12156>
9. Cater, T., Prasnikar, J., Cater, B., (2009): Environmental strategies and their motives and results in Slovenian business practice. *Economic and Business Review* 11(1), 55-74. <https://doi.org/10.15458/2335-4216.1260>
10. Deák, V., (2021): MNB's Green Program. *Polgári Szemle* 17. évf. 4-6, 104-115, <https://doi.org/10.24307/psz.2021.1208>
11. Du, K., Harford, J., and Shin, D. (2023): Who Benefits from Sustainability-linked Loans? (October 27, 2022). European Corporate Governance Institute – Finance Working Paper No. 917/2023, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4260717>
12. EU (2021): Commission Delegated Regulation (EU) 2021/2178 of 6 July 2021 supplementing Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council by specifying the content and presentation of information to be disclosed by undertakings subject to Articles 19a or 29a of Directive 2013/34/EU concerning environmentally sustainable economic activities, and specifying the methodology to comply with that disclosure obligation [EUR-Lex - 32021R2178 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
13. EU (2013): Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC, [EUR-Lex - 32013L0034 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
14. Drumwright, M.E., (1994): Socially responsible organizational buying: environmental concern as a noneconomic buying criterion. *Journal of Marketing* 58, 1-19. <https://doi.org/10.2307/1252307>

15. Erste Group Bank AG (2022): Comment letter on Request for Information - Post-implementation Review, IFRS 9 Financial Instruments, Classification and Measurement [598_29545_MartinSvitekErsteGroupBankAG_o_ErsteGroupCLIFRS 9CMPIR.pdf](#) (date of download: 02.02.2022)
16. EY (2022): Invitation to comment - Request for Information – Post-implementation Review - IFRS 9 Financial Instruments – Classification and Measurement [598_29554_ELIZABETHHENRYEY_o_EYCLIFRS 9CMPIR00070622GblJanuary2022.pdf](#) (date of download: 02.02.2022)
17. German Banking Industry Committee (2022): IASB Request for Information – Post-implementation Review of IFRS 9 Financial Instruments – Classification and Measurement [598_29537_ERICEISPERTGermanBankingIndustryCommittee_o_Comments_GBIC_Rfl_PIR_IFRS 9_Classification_Measurement.pdf](#) (date of download: 02.02.2022)
18. Gilchrist, D. – Yu, J. – Zhong, R. (2021): The Limits of Green Finance: A Survey of Literature in the Context of Green Bonds and Green Loans. *Sustainability*, 13, 478. <https://doi.org/10.3390/su13020478>
19. Harrison, J.S. – Freeman, R.E., (1999): Stakeholders, social responsibility, and performance: empirical evidence and theoretical perspectives. *Academy of Management Journal* 42, 479-485. <https://doi.org/10.5465/256971>
20. Hauptmann, C. (2017): Corporate Sustainability Performance and Bank Loan Pricing: It Pays to Be Good, but Only When Banks Are Too (November 1, 2017). Saïd Business School WP 2017-20, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3067422>
21. Henriques, I. – Sadorsky, P., (1999): The relationship between environmental commitment and managerial perceptions of stakeholder importance. *Academy of Management Journal* 42, 87-99. <https://doi.org/10.5465/256876>
22. Horváth, M. – Szabó, D. – Boros, E. (2022): A fenntartható és digitális jövő eurázsiai mintái – Beszámoló a 2021. évi Eurázsiai Fórumról. *Hitelintézeti Szemle*. 8: 188-195.
23. IASB Update (2022): Contractual Cash Flow Characteristics of Financial Assets (Amendments to IFRS 9) (Agenda Paper 16). IASB. [IFRS - IASB and joint IASB-FASB Update September 2022](#). Downloaded: 15 October 2022.
24. IFRS (2021): Post- Implementation Review of IFRS 9 - Classification and measurement, Feedback on financial assets with sustainability-linked features. Staff Paper. [AP3B: Feedback on financial assets with sustainability linked features \(ifrs.org\)](#). Downloaded: 2 February 2022.
25. IFRS 9 – Financial Instruments: Commission Regulation (EU) of 22 November 2016 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards International Financial Reporting Standard 9, [EUR-Lex - 32016R2067 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
26. IFRS13 – Fair value measurement: Commission Regulation (EU) No 1255/2012 of 11 December 2012 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards International Accounting Standard 12, International Financial Reporting Standards 1 and 13, and Inter-

- pretation 20 of the International Financial Reporting Interpretations Committee Text with EEA relevance, [EUR-Lex - 32012R1255 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
27. International Accounting Standards Board (2024) – Amendment to IFRS9 and IFRS 7 [IFRS - Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments](#)
 28. Kaur, A., Lodhia, S.K (2019): Sustainability accounting, accountability and reporting in the public sector, *Meditari Accountancy Research*, Vol 27. No. 4: 498-504, [10.1108/MEDAR-08-2019-510](#)
 29. Kim, S., and Kumar, N., and Lee, J., and Oh, J., (2023): ESG Lending Proceedings of Paris December 2021 Finance Meeting EUROFIDAI - ESSEC, European Corporate Governance Institute – Finance Working Paper No. 817/2022, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3865147>
 30. Lakatos László Péter – Kovács Dániel Máté – Mohl Gergely – Rózsa Ildikó – Madarasiné Szirmai Andrea (2018): A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok Elmélete és Gyakorlata, publisher: Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest
 31. Loan Market Association – Asia Pacific Loan Market Association – Loan Syndication and Trading Association (2022): Sustainability-Linked Loan Principles, [Sustainability Linked Loan Principles \(SLLP\) - LSTA](#)
 32. Matolcsy, Gy. (2022): A gazdasági, a társadalmi a pénzügyi és a környezeti fenntarthatósági szempontok megjelenése a Magyar Nemzeti Bank gyakorlatában. *Pénzügyi Szemle*. 19: 319-337 https://doi.org/10.35551/PSZ_2022_3_1
 33. Marx, B., van Dyk, V. (2011): Sustainability reporting and assurance – An analysis of assurance practices in South Africa, *Meditari Accountancy Research*, Vol 19 No.1/2: 39-55 [10.1108/10222521111178628](#)
 34. Palea, V. (2018): Financial reporting for sustainable development: Critical insights into IFRS implementation in the European Union. *Accounting Forum* 42: 248-260 <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2018.08.001>
 35. Pohl, C., Schüller, G., Schiereck D. (2023) Borrower- and lender-specific determinants in the pricing of sustainability-linked loans *Journal of Cleaner Production*, Volume 385, 20 January 2023, 135652. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.135652>
 36. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 [EUR-Lex - 32020R0852 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
 37. Starik, M., Rands, G.P., (1995): Weaving an integrated web: multilevel and multisystem perspectives of ecologically sustainable organizations. *Academy of Management Review* 20, 908-935. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9512280025>
 38. Szathmáry, E., (2023): Fenntarthatóság vagy túlélhetőség? *Pénzügyi szemle*, 69.1, 7-8
 39. Szennay, Á., (2020): A vállalati társadalmi felelősségvállalás megközelítései és a fenntartható fejlődés. *Közgazdasági Szemle* LXVII. Évf., 1057-1074. <http://dx.doi.org/10.18414/KSZ.2020.10.1057>
 40. The KPMG International Standards Group (2020): Insights into IFRS 17th edition, publisher: KPMG IFRSG Limited
 41. Timár, B. (2021): Hogyan árazza a piac a felelős és fenntartható befektetéseket? *Hitelintézetek Szemle*, 30: 117-147. <http://doi.org/10.25201/HSZ.20.2.117147>